

Strateegilise planeerimise raamistik

Strateegilise planeerimise raamistik tuleneb riigieelarve seadusest, mille §-des 19 ja 20 sõnastatakse strateegiliste arengudokumentide üldpõhimõtted ja liigid ning mida täiendab **Vabariigi Valitsuse 2019. aasta määrus nr 117 „Valdkonna arengukava ja programmi koostamise, elluviimise, aruandluse, hindamise ja muutmise kord“**.

Riigieelarve seaduse mõistes on strateegilised arengudokumendid **riigi pikaajaline arengustrateegia, poliitika põhialused, valdkonna arengukava** ja **programm**. [riigieelarve seaduse § 19 lg 1]. Tinglikult saab öelda, et poliitika põhialused ja strateegilised sihid määravad suuna, valdkonna arengukava sihtpunkti ja programm marsruudi, kuidas seatud eesmärgini jõuda.

Poliitika põhialused võtab vastu Riigikogu, valdkonna arengukava Vabariigi Valitsus ja programmi vastutav minister või ministrid. Arengu planeerimisel tuleb hoolikalt läbi mõelda, millise tasandi dokumendiga on eesmärgi saavutamine kõige kohasem

RIIGI PIKAAJALINE ARENGUSTRATEEGIA „EESTI 2035“

Riigikogu seab 15 aastaks riigi strateegilised sihid (riigieelarve seaduse mõistes põhialuste tasandil) ja Vabariigi Valitsus kinnitab tegevuskava sihtide saavutamiseks vajalike muutuste elluviimiseks. Riigi strateegilised sihid on valdkonnaülesed suured eesmärgid, mille poole Eesti ühiskond liikuma peab, ning need seatakse riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ (väljatöötamisel) raames. Valdonna arengukava ja programmi väljatöötamisel ja/või uuendamisel lähtutakse riigi strateegilistest sihtidest ning kõik valdkonna arengukavad ja programmid panustavad pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ strateegiliste sihtide saavutamisse. Sealhulgas peavad iga valdkonna arengukava eesmärgid ja

möödikud panustama strateegilistesse sihtidesse ja nende mõõdikutesse ning toetama „Eesti 2035“ tegevuskava (sihtide saavutamiseks vajalikud olulisemad muudatused) elluviimist oma valdkonnas.

„EESTI 2035“ STRATEEGILISED SIHID Pikaajalises arengudokumendis „Eesti 2035“ sõnastatakse Eesti viis strateegilist sihti:

DEMOKRAATLIK JA TURVALINE RIIK, KUS SÄILIB JA ARENEB EESTI KEEL, RAHVUS NING KULTUUR

Inimene

Arukas, tegus
ja tervist hoidev

Ühiskond

Avatud, hooliv
ja koostöö-
meelne

Majandus

Tugev,
uuendusmeelne
ja vastutustundlik

Elukeskkond

Kõigi vajadusi
arvestav,
turvaline ja
kvaliteetne

Riigivalitsemine

Uuendusmeelne,
usaldusväärne
ja inimesekeskne

POLIITIKA PÕHIALUSTE KOOSTAMINE

Poliitika põhialused võtab vastu Riigikogu kas omal algatusel või Vabariigi Valitsuse ettepanekul [riigieelarve seaduse § 20 lg 1]. Enamasti esitab Riigikogu Vabariigi Valitsusele palve poliitika põhialused ette valmistada ning peamise ettevalmistuse teeb Vabariigi Valitsuselt selleks volituse saanud ministeerium. Poliitika põhialuste ettevalmistuse võib alata ka Vabariigi Valitsus, kui see on kõige otstarbekam dokument arengu planeerimiseks. Poliitika põhialustega lepitakse kokku aluspõhimõtted, millega tuleb kõigi poliitikakujundamise otsuste tegemisel arvestada.

Poliitika põhialused valmistab ette selle ülesande saanud ministeerium koostöös teiste asjassepuutuvate riigiasutuste ja sihtrühmadega vastavalt kaasamise heale tavale. Poliitika põhialused on ühiskonna arengut pikka aega ja ulatuslikult mõjutav dokument, seetõttu tuleb arvestada põhjalikuma kaasamisprotsessiga ning nõu tasub pidada ministeeriumi kaasamiskoordinaatoriga (ja vajaduse korral Riigikantseleiga). Kuivõrd poliitika põhialused on Riigikogu tasandi dokument, konsulteeritakse koostamise käigus pidevalt Riigikogu asjaomase komisjoniga.

Valminud eelnõu esitatakse avalikule konsultatsioonile ja ministeeriumide vahelisele kooskõlastamisele. Kooskõlastuse saamise ning märkuste ja ettepanekute lahendamise järel esitatakse eelnõu Vabariigi Valitsuse istungile.

Kui Vabariigi Valitsus kiidab eelnõu heaks, märgitakse sellekohane otsus istungi protokollis ning Riigikantselei korraldab eelnõu Riigikogule esitamise. Eelnõu menetlust Riigikogus reguleerib Riigikogu kodu- ja töökorra seadus. Esmalt menetleb põhialuste eelnõu juhtivkomisjon, mis konsulteerib ka fraktsioonidega, ning seejärel arutatakse eelnõu Riigikogu täiskogus, mis otsustab poliitika põhialuste vastuvõtmise.

VALDKONNA ARENGUKAVA

Valdkonna arengukava (edaspidi VAK või arengukava) on arengudokument, milles määratakse terviklikult ühe või mitme poliitikavaldkonna üldeesmärk, alaeesmärgid ja nende mõõtmist võimaldavad mõõdikud ning **poliitikainstrumendid** (sh Euroopa Liidu tasandil), mille kaudu seatud eesmärged plaanitakse saavutada [riigieelarve seaduse § 19 lg 3]. Tavapäraselt otsustatakse arengukava koostamise vajadus riigi eelarvestrateegia (edaspidi RES) koostamise käigus ning RESi tulemusvaldkonna kohta koostatakse üldjuhul üks valdkonna arengukava.

Arengukava on arengudokument, millega planeeritakse valdkonna arengut kesk-pikas vaates (üldjuhul 7–10 aastat). VAKiga seatud eesmärgid ja nende saavutamiseks kirjeldatud tegevussuunad määravad kindlaks, kuidas Vabariigi Valitsus kavatseb liikuda selles valdkonnas Riigikogu kinnitatud pikaajaliste strateegiliste sihtide poole lähtudes seejuures poliitika põhialustega seatud tingimustest. VAKi eesmärgid on mõõdetavad ja konkreetsetes valdkonnas saavutatavad. Ühest küljest seatakse eesmärgid olenemata valitsemisaladest (ministeeriumidest) ja vajaduse korral vastutavad mitu ministrit VAKi elluviimise eest (näiteks Eesti teadusja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035). Teisest küljest võib VAKe koostada ka mitme valdkonna kohta kui on vaja eri tegevussuundi koordineerida (riigikaitse arengukava 2022–2031). VAK annab soovitud arengusuunale konkreetse ja mõõdetava väljundi.

Valdkonna arengukava koostamise kohta saab ülevaate Riigikantselei strateegilise planeerimise **käsiraamatust**.

PROGRAMM

Programm on arengudokument, milles määratakse valdkonna alaeesmärgi saavutamisele suunatud meetmed, tegevused, nende mõõdikud ja rahastamiskava riigieelarve seaduse § 19 lg 5. Programm on paindlik strateegiline arengudokument, mis kannab ka iga aasta uuendatava nelja-aastase tegevuskava rolli. Programmis määratakse kõik sammud, kuidas seatud eesmärkideni jõutakse (sh Eesti Euroopa Liidu poliitika abil), milliseid tegevusi selleks tehakse ja mis mahus tegevusi rahastatakse.

Programmi koostamise kohta saab ülevaate käsiraamatu artiklist **4.2 Tegevuspõhise riigieelarve programmi koostamine**.

SEOSSED EELARVESTRAATEEGIA JA RIIGIEELARVEGA

Valdkonna arengukava, programmi ja tulemusvaldkonna eesmärgid moodustavad strateegilise planeerimise raamistiku, mis on aluseks riigi eelarvestrateegia ja riigieelarve koostamisel. Peale strateegiliste arengudokumentide ja strateegiliste sihtide omavaheliste seoste on arengukavad ja programmid seotud ka riigi eelarvestrateegia planeerimistasanditega. Tulemusvaldkond saab oma üld- ja alaeesmärgi ning mõõdikud vastavatest valdkonna arengukava(de)st. Üldjuhul on iga tulemusvaldkonna kohta koostatud üks valdkonna arengukava. Tulemusvaldkonnale, kus ei koostata valdkonna arengukava, seatakse eesmärgid ja mõõdikud strateegiliste sihtide põhjal. Sama kehtib ka sellisesse tulemusvaldkonda kuuluvate programmide kohta – nendegi eesmärgid seatakse strateegiliste sihtide põhjal.

Strateegilise planeerimise käsiraamat selgitab lähemalt, millised on strateegiliste arengudokumentide üldpõhimõtted ja liigid ning mida täiendab arengukava ja programmi koostamine, nende elluviimine. Samuti leiab sealt täpsemaid selgitusi, kuidas koostada aruandlust ja kuidas hinnata tehtut.

Kehtivatest valitsuse ja Riigikogu poolt heaks kiidetud strateegilistest dokumentidest ning valitsuse heakskiidu saanud arengukava koostamise ettepanekutest saab ülevaate <https://www.valitsus.ee/strateegia-eesti-2035-arengukavad-ja-planeering/arengukavad>.

Kontakt: ram.kants.epo.ro.st@fin.ee

Viimati uuendatud 02.09.2024